

Ärrade kämpar ombord på Vasa

Brutna ben, Krossade näsor, Sönderslagna fötter. Ut-dragna tänder. Besättningen på Vasa måste ha varit ett vilt gäng. Vi möter dem i den nyutkomna boken "De dog på Vasa. Skelettfynden och vad de berättar" av osteologen Ebba During.

De kan knappast ha varit en vacker syn, besättningen på Vasa, då den gick ombord på regalskeppet i början av augusti 1628. Hela och rena var knappast många i Stockholm vid den tiden, och kungens skepp bemannades av en ärrad skara män. Där var "Adam", Han var omkring 25 år, krum i ryggen och med rejäl boxarnäsa. Näsbenet var spräckt efter ett slagsmål.

Kvar på trossdäck

Där var "Ivar", Han var krymp-ling och hade svårt att gå efter en skada som krossat hans båda fötter, Möjligen var tårna bortskurna. Nu var han drygt fyrtio och han lyckades aldrig ta sig upp ur Vasa då hon kantrade. "Ivars" skelett var det enda som hittades på trossdäck, nästan längst ner i skeppet.

Där var "Filip", Vasa unge rorsman. Han hade dubbla rader fram-tänder i underkäken, vilket gav honom ett skräckinjagande grin. Han var drygt tjugo, men ändå märkt för livet. Båda armbågarna var skadade

efter slit vid tunga roder. "Filip" dog på sin post i Vasas styrhytt.

Så har besättningen väckts till liv av osteologen Ebba During i en nyutkommen bok "De dog på Vasa. Skelettfynden och vad de berättar", Vasamuseets förlag.

Grävdes upp igen

Ebba During har analyserat de 1.553 skelettdelar som hittats på Vasa i samband med bärgningen 1961. Att undersökningen genomförts först nu, trettio år senare, beror på att skeletten begravdes strax efter bärgningen. Först då graven öppnades på nytt för ett par år sedan kunde det intressanta materialet analyseras i detalj - och besättningen på Vasa väckas till liv. 25 individer har Ebba During kunnat bestämma. Det är större delen av de som omkom vid katastrofen i Stockholms hamn i augusti 1628. Samtida källor talar om mellan trettio och femtio döda. Den kommer från dansken Erik Krabbe. Han hade ingenting att förlora på att uppge en så hög siffra som möjligt. I Danmark väckte inte en svensk sjökatastrof någon sorg, tvärt om.

Två kvinnor

Åldern på de omkomna varierar mycket. Ombord fanns både ton-åringar och gamla gubbar på över sextio. Bland de yngsta var två kvinnor. "Ylva" var omkring 16 och "Beata" drygt 20. Att det fanns kvin-

nor ombord var dock ingen överreakning. I samtida källor står att hustrur och barn till besättningen fått tillstånd att segla med till Vaxholm. Det som slutade som en katastrof var ju Vasas jugfrufärd och en ren transport- och nöjestur.

Efter som det inte finns någon besättningslista bevarad vet vi inte vad de omkomna hette. I Ebba Durings bok har skeletten därför fått namn enligt det traditionella alfabetet vid bokstavering: Adam Bertil Cecar o s v.

"Den gamle kaptenen"

Ett undantag finns dock, Källorna från 1600-talet berättar att en av de omkomna var "den gamle kaptenen" Hans Jonsson. Han kan vara identisk med skelettet "Kalle" som hittades på skeppets styrbordssida, inte långt från lejaren till övre däck. Eftersom Vasa kantrade åt babord måste "Kalle" (eller kapten Jonsson) försökt klamra sig fast i lovart i ett fåfängt försök att nå räddningen.

Skelettet "Kalle" är ett av de bättre bevarade och består av 62 delar. Motsatsen är "Niklas". Av denne frejdaden besättningsmannen på Vasa återstår endast en något nött visdoms-tand.

Boken "De dog på Vasa. Skelettfynden och vad de berättar" kan beställas från Vasamuseet, tel 08-666 48 00 och kostar 250 kronor.

Erling Matz